

MAKTABNI INNOVATSION BOSHQARUV MODELI

Meliyeva Dilfuza O'ralovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi

Boboyeva Gulxayo Amonullayevna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 5 bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17334230>

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablarini boshqarishda innovatsion yondashuvlarning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Maktab boshqaruvida innovatsion modelning zaruriyati, uning tashkiliy-pedagogik mexanizmlari, samaradorlik omillari keng yoritilgan. O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi asosida ta'lim muassasalarini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Jahon tajribasi bilan qiyosiy tahlil qilinib, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion boshqaruv, maktab tizimi, pedagogik innovatsiya, tashkiliy mexanizmlar, raqamli ta'lim, strategik rivojlanish, samaradorlik.

Аннотация : В статье анализируются теоретические и практические аспекты внедрения инновационных подходов в управление общеобразовательными школами. Подробно рассматривается необходимость инновационной модели управления школой, её организационно-педагогические механизмы и факторы эффективности. Особое внимание уделено реформам в системе образования Узбекистана, в частности реализации стратегии «Цифровой Узбекистан – 2030» и Стратегии развития на 2022–2026 годы. На основе сравнительного анализа международного опыта выявлены существующие проблемы и предложены пути их решения.

Ключевые слова: инновационное управление, школьная система, педагогические инновации, организационные механизмы, цифровое образование, стратегическое развитие, эффективность.

Annotation: This article analyzes the theoretical and practical aspects of introducing innovative approaches to the management of general education schools. It discusses the necessity of an innovative school management model, its organizational and pedagogical mechanisms, and factors ensuring its effectiveness. Special attention is given to the reforms in Uzbekistan's education system, particularly the implementation of the "Digital Uzbekistan – 2030" strategy and the Development Strategy for 2022–2026. Through a comparative study of international practices, existing challenges are identified, and recommendations for their solutions are provided.

Keywords: innovative management, school system, pedagogical innovation, organizational mechanisms, digital education, strategic development, efficiency.

XXI asrda ta'lim tizimi jamiyat rivojining eng muhim sohalaridan biri sifatida tub islohotlarni boshdan kechirmoqda. Globallashuv, raqamli transformatsiya, iqtisodiy-ijtimoiy hayotning tezkor o'zgarishlari maktab ta'limini boshqarishda ham yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. An'anaviy boshqaruv usullari bugungi kunda samaradorlikni ta'minlashda

yetarli emas, chunki ular o'quvchilarning ehtiyojlari, o'qituvchilarning ijodiy faoliyati va zamonaviy texnologiyalar imkoniyatlarini to'liq qamrab olmaydi. Innovatsion boshqaruv modeli – bu maktab faoliyatini yangicha tamoyillar asosida tashkil etish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, pedagogik innovatsiyalar, ilg'or tajribalar va strategik yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirishni ko'zda tutadi. Bunday modelda maktab nafaqat bilim beruvchi maskan, balki o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantiruvchi, kreativlik va kompetensiyalarni shakllantiruvchi muassasa sifatida qaraladi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar ham maktablarni innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirishni ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilagan. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi va boshqa davlat dasturlari maktablarda boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etishni nazarda tutmoqda.

Demak, maktabni innovatsion boshqaruv modeli nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb masala bo'lib, uning samarali yo'lga qo'yilishi ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash va milliy taraqqiyotga xizmat qilishning muhim omilidir.

"Innovatsion boshqaruv" atamasi boshqaruv nazariyasi va amaliyotida yangicha yondashuv sifatida qaraladi. An'anaviy boshqaruvda e'tibor ko'proq nazorat, intizom va qat'iy qoidalarga qaratilsa, innovatsion boshqaruvda markazda ijodkorlik, tashabbus, hamkorlik va yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish turadi. Ta'lim tizimida innovatsion boshqaruv — bu maktab faoliyatini zamonaviy texnologiyalar, pedagogik innovatsiyalar va boshqaruvning ilg'or shakllari orqali samarali tashkil etish demakdir.

Maktabni innovatsion boshqaruv modeli nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil etadi, balki o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini rivojlantirish, o'qituvchilarning professional kompetensiyasini oshirish va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlashga qaratiladi.

Innovatsion boshqaruv g'oyasi bir qator ilmiy nazariyalarga tayanadi:

1. Klassik boshqaruv nazariyalari (F. Teylor, A. Fayol).

Ular mehnat unumdorligini oshirish uchun boshqaruvning ilmiy asoslari zarurligini ta'kidlagan. Innovatsion boshqaruv bu g'oyalarni zamonaviy sharoitlarda yangi texnologiyalar bilan uyg'unlashtiradi.

2. Insoniy munosabatlar nazariyasi (E. Mayo).

Maktab jamoasida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi ijobiy psixologik muhit samaradorlikni oshirishi mumkinligini ko'rsatadi. Innovatsion boshqaruvda ushbu omil juda muhim hisoblanadi.

3. Tizimli yondashuv nazariyasi.

Maktab murakkab tizim sifatida qaraladi va uning barcha elementlari – o'qituvchi, o'quvchi, ota-ona, boshqaruv organlari – o'zaro aloqador holda faoliyat yuritadi. Innovatsion boshqaruvda bu uzviylik alohida e'tiborga olinadi.

4. Strategik boshqaruv nazariyasi.

Innovatsion boshqaruv qisqa muddatli natijalarga emas, balki uzoq muddatli strategik maqsadlarga erishishga qaratiladi. Maktabning rivojlanish strategiyasi ta'lim sifatini uzluksiz oshirishga asoslanadi.

5. Innovatsion pedagogika (A.V. Xutorskoy, E.S. Polat).

Bu yondashuv ta'lim jarayoniga yangi texnologiya va metodlarni joriy etish zarurligini asoslaydi. Innovatsion boshqaruv esa pedagogik innovatsiyalarni tashkil etish va boshqarishning samarali yo'llarini belgilaydi.

Innovatsion boshqaruvning asosiy tamoyillari

1. Shaxsga yo'naltirilganlik. Maktab boshqaruvchi o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qilishi kerak.
2. Ochiqlik va shaffoflik. Innovatsion boshqaruvda barcha qarorlar ochiq muloqot va hamkorlik asosida qabul qilinadi.
3. Moslashuvchanlik. Tezkor o'zgarayotgan sharoitlarda boshqaruv tizimi yangiliklarga moslashishi lozim.
4. Texnologik yangilanish. Raqamli texnologiyalar boshqaruv jarayonida samaradorlikni oshiruvchi vosita sifatida qo'llaniladi.
5. Ijodkorlik va tashabbuskorlik. O'qituvchilar, o'quvchilar va ota-onalarning yangi g'oyalari qo'llab-quvvatlanadi.

Innovatsion boshqaruv – bu an'anaviy boshqaruv tizimining o'zidan kelib chiqqan holda uni zamonaviy talablar asosida yangilash, maktabni rivojlanishning yangi bosqichiga olib chiqish jarayonidir. U o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'qituvchi va o'quvchilar faoliyatini samarali tashkil etish va ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini ta'minlashning asosiy vositasi hisoblanadi.

Zamonaviy maktabni boshqarishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki maktab nafaqat bilim beruvchi muassasa, balki jamiyat taraqqiyotini ta'minlaydigan ijtimoiy institutdir. Shu sababli ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchi shaxsini rivojlantirish va o'qituvchilar ijodiy salohiyatini oshirishda boshqaruv tizimi yangicha, innovatsion tamoyillar asosida yo'lga qo'yilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, maktabni innovatsion boshqaruv modeli zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bunday model an'anaviy boshqaruvdan farqli ravishda shaxsga yo'naltirilganlik, moslashuvchanlik, ochiqlik va ijodkorlik tamoyillariga asoslanadi. Innovatsion boshqaruv modeli maktab faoliyatini strategik rejalashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish, o'qituvchilarni uzluksiz kasbiy rivojlantirish, ota-onalar va mahalla bilan samarali hamkorlik qilish, moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish hamda monitoring va baholash tizimlarini joriy etishni o'z ichiga oladi. O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar – "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi – maktablarda innovatsion boshqaruv tizimini rivojlantirish uchun keng imkoniyat yaratmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovatsion boshqaruvni samarali yo'lga qo'ygan davlatlarda ta'lim sifatida yuqori natijalarga erishilmoqda. Shunday qilib, maktabni innovatsion boshqaruv modeli ta'lim samaradorligini oshirish, kelajak avlodni raqobatbardosh kadrlar sifatida tayyorlash va milliy taraqqiyotga xizmat qilishning muhim omili hisoblanadi..

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Холиқов А. Инновация ва таълим. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2022.
2. Meliyeva D.O. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish mexanizmi. – Inter education & global study, 2025.
3. Мелиева, Д. (2024). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirishning davlat miqyosidagi ahamiyati. Журнал универсальных Научных исследований, 2(5), 1106–1108.